

Մանգրամի Էֆեմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵ ՎԵ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԵ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԵՆԵ

1866 ԱՊՐԻԼ 8 ՃԻԻՄԱ

ՆԻՄԵՐՈ 28

Մանգրամի Էֆեմար հասկածաւոր հանի սենեակէ 260
նիւթէ վերելիւ, սենեակի գլխաւոր, բաւական փարսաւ տախի
իշխան օլարագ, 200 դշ օլուպ, ալթը այլըը 100 դշ օլա-
նագ, վէ նիւթսէսի տախի 50 ար փարսաւ սաթըլաւագ տըր :

Իլանաթըն պէհէր սաթըլը իշին, պի-
րինճի տէֆատու 5, իրինճի տէֆատու 2,
վէ իւլիւնճիւ վէ սաթը տէֆաւարտա 1
էր ղուրուշ արնաւագ տըր :

Մէթըւպ վէ սաթը, իսթանպուլա Պաղլէ Գաթուսու
խարիճինտէ, գարաղօլխանէ իլէ ճամիի շէրիֆ արա եւ-
րինտէ քեպին Շապըր խանընտա, կարապետ 3. Փանտ-
եանըն 18 նիւթըլու օտաւընա կէօնտէրիլէճէ տըր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՑԵ

Սաթըլի նաթ

Մանգրամի 25 էնէ նիւթսէսի պաթըլէ :

« Տօղուղունճու, թէֆրիզըի գաւառ խու-
սուսու տուր քի, պիր գազանըն հաւի օլ-
տուղու գուրասընտան, պիր թաղըմը ճի-
վարընտա օլան գազալարըն մէրքէլլէրի օ-
լան գասապայա զայէթ գաթիպ իքէն,
քէնտի գաղասը մէրքէլլէն, օն օնիքի, վէ
օնպէշ սաաթ, վէ տահա զիյատէ մէսաֆէ-
տէ օլմասընտան տօլայը, էնալիսին կէրէք
հիւքիւմէթէ միւթէալլիզ մասալաթընտան,
վէ կէրէք տաալիի շախսիյէ վէ հուգուգըրի-
եւտէն տօլայը, գաղասը մէրքէլլէն միւրա-
ճաաթընտա, նէ տիւրիւ գահմէթ չէքիւտի-
յի, վէ օ մագուլէ քէօլլէրին զապըթա վէ
մուհաֆազասընտա հիւքիւմէթէ նասըլ միւշ-
քիւլաթ կէօրիւտիւկիւ մալիւմ տուր : Միւ-
ճէրէտ պու գարըշըրգարըն գալտըրըմա-
սը, վէ խալըն պիր գաթ տահա հուգուր
վէ րահաթլարընըն իսթիհալ վէ իքմալ օ-
լունմասը մագսէտիլլէ, թամ պիր սէնէ միւտ-
տէթ օղրաշըրաթագ, օ մագուլէ քէօլլէր,
էն եազըն վէ միւնասիպ օլան գազալարա
եէնիտէն րապթ վէ իլիագ օլունուպ, գու-
յուտ վէ մուհաթլաթը լազըմէսի օնա կէօրէ
թանգիւմ վէ իճրա օլունմուշ տուր :

« Իշթէ չու պէլան օլունան չէլլէր, վի-
լայէթին էտաէն թէշքիլինէ լազըմ օլան
պաշը իճրաաթտան օլուպ, պունլար իլէ պէ-
րապէր, վիլայէթին իճրաաթընաֆիյէսիտէն
մաստուտ օլանագ տահա բէք չօգ չէլլէր վար
տըր քի, էգ ճիւմէ իզտիվաճ վէ թէնաքիւհ
մաստէսիտէ, խալգճա ատէթ հիւքիւմէն
կիրմիշ օլան թէլէֆաթ վէ իսրաֆաթը նա-
մէշըտէ, կէչէն սէնէ եաթըլան վէ նէշը օ-
լունան թալիմաթը մախսուսէ իլէ ֆէսիւ վէ
լաղվ օլունուպ, հասըլ օլան իսլահաթը սէ-
մէրէսիլլէ, վիլայէթին հէր թարաֆընտա
իզտիվաճ վէ թէնաքիւհ, էվլէլլէրիտէն
իւշ տէօրթ տէրէճէ գիյատէ թէքէսիւր իթ-
միշ, վէ մուգատտէմա Նիշաէ եաթըլան իս-

լահիանէնին սուվուրի վէ մանէվի միւսէլլէմ
օլան ֆէվայիտի ճիւլէթիլլէ, Բուսնուգտա տա-
խի պիր իսլահիանէ թէշէսիւ վէ թէշքիլ օ-
լունուպ, իշպու իքի իսլահիանէտէ իսլամ,
վէ իսրիսթիյան, վէ Չէրքէն, վէ Թաթար,
վէ սաթըլէ իթամի (էթթիլլէրի) օլարագ,
մէվճուտ օլան տէօրթ եիւզ գատար աճիգէ-
յի էթթալ վէ սիւպիտան պիքէս վէ պիլայէ
շուրատա պուրատա սիւրիւնմէքտէ օլունու-
լարը հալտէ, սալէյի մէալիվայէյի հազըթի
Շահանէտէ, չիմտի էլպիսէյի միւնթազամ
իլէ թօրուճա պիր մահէլլտէ թահսիլի ու-
լում վէ սանայի իթտիքէրի ճիւլէնին մէշ-
հուտի օլուպ, պունլարտան պիր չօղու մաթ-
պատիլ վիլայէթտէ սլու տէֆա միւրէթթիպ-
լիք ֆէնիլին տախի գօլայճա թահսիլ իլէ-
միշ, վէ կէչէնտէ օն նէֆէր Տէր սաաաթէթ-
տէ տէպպաղըր սանաթընը թահսիլ իլին,
տէպպաղըրսանէյի աճիլլէյէ կէօնտէրիլմիշ տըր :

« Մէմէլէքէթլէրտէ եօլ եաթըլմագտան
մագսէտի ալը, մուհաթլաթը թիճարէթին
թէսիլի գաղիլէսի օլուպ, պունուտ մէնա-
ֆիլին պիրինճի տէրէճէտէ քէօլլէր կէօր-
միւշ վէ ալլամըշլար տըր : Լաքին, պու մա-
գուլէ չօտէ եօլարընըն ֆայիտէսի, եալընը
քէօլլէր արապալարընըն կէլիպ կէչմէսիտէ
միւնհասըր օլմայըպ, էվրօպա մէմէլէքէթլէ-
րինտէ օլունուկ կիպի, եօլու վէ եիւք ա-
րապալարըն իլէտիլմէք, վէ պունուտ իլին
միւթէատտիտ չիւքէթլէր վէ գուրմանեա-
լար եաթըլմագ լազըմ իսէտէ, պիլիմ մէմ-
լէքէթլէրճէ, էֆքեարը խալգ պու միալիու
չիւքէթլէրին ինտա վէ թէէօլիլլէն հէնուզ
ալըմամըշ օլունուկտան, բէֆթէ բէֆթէ
պունուտա պիր եօլ ալըմագ, վէ հէր քէսէ
պիր միւտըլ մէշուգ սլմագ իլին, մուգա-
տէմա Նիշտէ եաթըլան արապա չիւքէթի
կիպի, Բուսնուգտա տախի պիր չիւքէթ թէէ-
սիս օլունուպ, վէ պու տէֆա ճիւլէթի պիր-
լէշտիլլիպ, պիւթիւն վիլայէթին հէր թա-
րաֆընա թամիւ իլէ թէվսի գըլընմըշ տըր :

« Գատապալարճա թանգիմաթ վէ թան-
գիֆաթը մուգթաղիլլէնին իճրաթը, հիւքիւ-
մէթին վաղիֆէսիտէ այիտ իսէտէ, պունլա-

րըն ալէտտէվամ ֆիլիլլայթ վէ իճրաաթընա
իթինա վէ տիգալթ իթմէք իլին, միւթէ-
հայեիզանը էնալիտէն միւրէքքէպ պիրէր
մէճիսին վիճուտի լազըմ օլունուկտան, վէ
պու մէճիլլէրէ Տալիլէյի պէլէտիլլէ մէճիլլէ
տէնիլաթիլլէտէն, չիմտիլլէ վիլայէթին բէսի
սանճագ օլան պիւլիւք գատապալարընտա,
վէ սէվահիլտէ պունուտան պազը միւթէնա
մէմէլէքէթլէրտէ, պէօլլէ պիրէր մէճիլլէ ե-
թըլմասընա, վէ մէսաթիֆի իլին իզթիլլա ի-
տէն վարիտաթըն պունուտանաթընա իլէչէ-
պիւս վէ միւպաշէրէթ գըլընմըշ, վէ ինշալ-
լահու թէալիւ, պունլարըն տախի կիլթ կիլթ
թէվսի վէ թէքսիլի մուսամմէմ պունուտա
տուր :

« Վիլայէթին Սըրպիթան խաթթը իմ-
թիլազընա մուվապի օլան պազը եւրէրինէ,
մուգատտէմա պազը գարաղօլար ինշա վէ
ինտա օլունարագ, Նիշ վէ Նէհիւր-քէօլլէ-
թարաֆընըն, հայտուտ վէ էշըրյա մագար-
թընտան մուհաֆազասը հաթըլ օլմուշ ի-
սէտէ, Թունա սահիլլիտէ օլան մահէլլէրին
պօշ վէ խալի գալտըր, բէք չօգ վազըթ-
տան պէրու նագարը թէէսիլլէ կէօրիւ-
տիլկիւնտէն, իշպու սէվահիլլին տախի հիւս-
նի մուհաֆազասը իլին, վիտինտէն Սիւննէ-
յէ գատար իւշ եիւզ պու գատար տաթտ
գարաղօլխանէ եաթըլմըշ, վէ իլլէրինէ պի-
րէր մուվազաֆ կարտիան գօնուլուպ, նէ-
ֆէրաթընըն տախի, ճիւլարընտա քեպին է-
հալիլ մէվճուտէնին միլլէլի մուլթէլիֆէթին-
տէն միւնալէպէ իլէ թէրթիպ իտիլմէսի խու-
սուսուտ, կէչէն սէնէ գաթար վէրիլմէսիլ-
լէ, իշպու գարաղօլարտան չիմտիլլէ վի-
տինտէն Բուսնուգա գատար ալթմըշ սլու գա-
տար սաաթ մէսաֆէ իւզէրինէ լազըմ օլան
ալթմըշ ատէտի եաթըլպ թէքմիլ իտիլմիշ,
վէ թանգիլ օլունան թալիմաթ վէ ճէտվէլ-
լէրի մուճիպիւնէ, կարտիան վէ նէֆէրաթը
իշպու մարտ իսթիտաթընտան իթիպաթէն
իգատ վէ իգամէ գըլընմըշ տըր : Պու գա-
րաղօլարըն մէվգըլիլլէր բէք կիւզէլ, վէ ե-
րինտէ, վէ մուհաֆազալարընա թէրթիպ օ-
լունան էնալիլլին տախի, քէմալը մէմու-

նրանք ինչ կելիւ պիտի մտնապէս լինէ ի փայլի խնամքէ ինչ տիւր լինի, պարզաբարնա պիտի գաթ ազիւն զօրնարագ կէօրիւմիւն, վէ խնամքէ լինին, զապրթաճա հիւանի թէէս-տիրաթ վէ մուհաստնաթը տախի, մաթ-լուպը վէճիւ գուհուր իթմիւն զօրնարագ տան, տանա պիտի միւտաթէթիք թէճրիւպէ ինչ, ֆայիտէսինն նոգսանլարը վար իսէ, իքմալ զօրնարագ տան սօնրա, ինչալլահու-թէէս, տիկէթէրինն տախի սրրաթըլա-թանգիւ վէ թէթիւպինէ, վէ վիճուտէ կէ-թիւրիւմէսինէ պազըլաճագ տրի:

«Վիւայէթ տախիլինտէ իքեանն զօրն-մագ իւզը, մուհաստէմ վէ մուխիսէր կէլմիւն զօրն մէհաճիւրնտէն Տօպրուճա թա-րաթիւրնա, վէ Վիւային, վէ Րուսուգ պաճագըլաթ տախիլինտէ քեային մահէլէրէ եթիւնիւն զօրն թաթար վէ Նօղայ մէհաճիւ-լէրի իքի եթիւ պին նուֆուսա գարիւպ օ-լուպ, պուսլար, սայէյի մէսլիւպէյի հազ-րէթի Շահանէտէ, իչէրինն վէ զիրաթլա-րընը եթիւնա գօյմուչ, վէ Ձէրքէս մէհա-ճիւրէրի տախի հէման եթիւ պին նուֆուսա-րէսիւն զօրնարագ, հալը մէհաճէրէթ իզթի-գասընա, պուսլարըն իպթիտայի վիրաւալ-րինտէ իտարէլէրի բէք չօզ թէքէլիւֆթը մուճիւպ զօրնարագ հալա, տօղրուսու իալա մէ խորսթիւյան էհայի թարաթընտան պուիչ-տէ տախի աչալի տէրէճէտէ, իպրազը ա-սարը զայրէթ վէ համիլէթ զօրնարագ տրի: Ձէրքէս մէհաճիւրնտէն թէքարիւրի իս-քեանլէրի պիրազ սրգընա վէ միւլքիւլա-թը մուճիւպ զօրնարագ, վէ խաղինէն տախի բէք չօզ մէսարիլէր իտիւմիւն իսէտէ, չիւ-տի համա զօրնարագ տախի պիր թա-րաթիւրնա եթիւնիւ, վէ մուհաստէմէն ճա-նիպի խաղինէյի ճէլիւտէն վէրիւն էօքիւզ վէ չիթիւ էսապաթը, վէ էհալինն մուսվէ-նէթի ինչ զիրաթլարընը եթիւնա գօյմուչ, հալըլինն տիւզէլթմէկէ պալլաթըն զօրնար-լարընտան, վէ իչպու սէքսէն իքի տէնէսի մարտընտան սօնրա, կէրէք աճիւզ վէ ֆու-գարաթընըն իտարէսի, վէ կէրէք խաթթախա-նէլէրինն թէսվիլէյի մէսարիլթաթը զընըն-տա, մէհաճիւրնտէն մահաթլարընտան քէստի-րիգալէրիւն վէրաթիւրի աչար հաթըլաթը գարըլըթ թուճուլտուղընտան, պուստան սօնրա մէհաճիւրն թաթընըն էհայիւ պար վէ դահմէթի մուճիւպ զօրնարագ իչէրի գա-մաթըն տրի:

«Պազը մէմէքէթիւրտէ մալ վէրիւնն, էֆրաթըն էհայիւ իպթիտայի թէքիւ վէ թագ-սիւնիտէ իթիտալ կէօզէտիւմէմիւն զօրնարագ տան, վէ սօնրալարըն տախի, պիր թագըմ էսպապ վէ ապարըզտան տօլարը, քիւմի եթիւն վէրիւնի աղըր, վէ քիւմիսինն խաթիթ տիւլիւպ, պուստան թաթիւ վէ իպալըն իսէ, վիւայէթին պիրինն տէրէճէտէ եաթաճաղը իչէրտէն զ-տուղընա, վէ թաթաթիւ վէրիւնն չարէյի միւսթագըլի, թահրիւրի էմլաթ ուսուլի պու-լուստուղընա պինտէն, պու ուսուլէ տախի թէքէպալիւս զօրնարագ, Րուսուգ վէ թըր-նօվա վէ Վարնա տանճագըլաթը գասապալա-րընըն թահրիւրի նուֆուսա վէ էմլաթը բէսի-տէյի խիթամ զօրնարագ, վէ սայիր սանճագը-լաթըն թահրիւրին տախի թէքէպալիւս գըլըն-մըն տրի:

«Շայանը տիւզաթ զօրն մատտէլէրին պիրիտէ, Գըպթի վէրիւնի տիր քի, մուհաս-տէմէրի պուսլարտան իսթէնիլէն մալը մագ-թու, հէր եթիւ պիր պալապ տիրիւթա հի-սիւն զօրնարագ տան, վէ վիւայէթ տախիլինտէ պուստան Գըպթի թայիլթէսինն խաղինէյի ճէլիւտէ միւրէթիւս պուստէն էթիւ զու-րուչ գատար վէրիւրէրինն տանճագ նըսթը-ալընապիւլիւպ, նըսթը տիկէրի գատար ազ-չէլէր պալապա գալմագա զօրնարագ, վէ պիւարէ Գըպթիւր, կէրէք չէրիւպալընտան տան, վէ կէրէք սայիր Րուսուգընտան պիր թագըմ թէքաթի կէօրմէքտէ պուստուղը-լարըն հալա, պուսլար իչին տախի պիր ու-սուլ վէ գայիտէ վաղ զօրնարագ, վէ պուս-տա ուսուլ Գըպթի թայիլթէսինն հուսուլի իսօնուտի, վէ մէմուսիլէթիւն պէրապէր, խաղինէյին մաթլուպաթը թէմալէն ալըն-տըրտան սօնրա, ֆազլա ազչէ հուսուլի տախի գալիէն թաթիւն զօրնարագ տան, վէ իճրա իտիւն թահրիւրտէն տալալընտան տրի:

«Պու թատաթ վէ պէյանն զօրնարագ իչ-լէրտէն պալապ, արազի ուսուլընտան հիւս-նի թանգիւմի վէ իտարէսի իչին թէքիւլի-տիւն տէքիւրի խաղանի գալէմի, վէ զի-րաթ միւտիւրիւրի վէ էվգաթ իտարէսի կի-պի մէմուրիլէթիւրն, վէ թէքիւրի հու-գուգ վէ տապի վէ ճիւնայէթ մէմիւրէր-նին, վազալիթ վէ թալիմաթ վէ իճրաթը տախի զիւր ու պէյանն չայան իսէտէ, կէ-րէք պուսլար, վէ կէրէք պիր պիրիւն միւ-թէքագըրիւս եաթըլըպ, նէլը զօրնարագ նիգա-մաթ, վէ թալիմաթ, վէ թէքիւրիւս միւ-թէքալիւր իչէր, ճիւմիւրէն պիր մէմիւրտէ սայըլմագ գապիլ զօրնարագընտան, վէ քեաթիւսի թուսա զագէթաթընտան միւստէ-րիւս պուստուղընտան, թաթիւլաթըն օն-լարտան մալիւս զօրնարագ: Վէ չուրաթըն պի-լինմէլի տիր քի, պու գատար միւտաթէթ-պուստա իչէրին կէօրիւլիւպ, ֆիլիւ վէ վի-ճուտէ կէթիւրիւմէսի, պիր աթէմին վէ եա պիր գալ աթէմին եթիւ իզթիտաթընտան զ-մագ միւսթիւն զօրնարագընտան, ճիւզի վէ քիւլիւ հէր նէ իչ եաթըլմըն իսէ, ճիւմիւրի վէլիւ նիւմէթի պի միւնիլթիւրի ֆատիլալմըն էֆէնտիւրիւս հաթըլթէթիւրն, միւսթըրէս հիւս-նի թէքիւլէն վէ մուսաթիւրիւս թէքիւլէն իչէրի էսթիւ զօրնարագ, քիւլիւ վէ պիւ-լիւք ուսուլ մէմուրիւրի վիւայէթին խալի-սանէ հիւմէթ վէ մուսվէնէթ վէ զայրէթ-լէրիւն վիճուտէ կէլմիւն տրի:

Իչթէ հալ պէյան, վէ մասլահաթ պու-մէքքէտէ զօրնարագ, սիլիւրին պուսլար ճէլիւ վէ տալէթ զօրնարագըլընտան, վէ չէյլէ պիր մէմիւրի ուսուլի ագա իտիւմիւսինտէն մագսէտի տալը տախի, տէվէթէ վէ էհա-լիւս եթէ տիկէրին, լաղըմ վէ մէլընա զօրն-մէհաթիւն իսթիւսալըն իչին, ուսուլմուս սա-տէթ վէ մամուրիլէթիւն միւսթէլըլիւ, վէ-տայիլի, պիրիլքտէ միւսագըրէ իթմէք տիր: Պու մէմիւրի թայիլին զօրնարագ ազա, մահէլ-լէրի մէմալիւս ազաթընն իսթիւսալիւն, վէ տանլը տախի մահալլաթ վէ գուրա իսթիւր մէմիւրիւրն իսթիւսալիւն, վէ տանլը տա-լիւ ուսուլ էհայիւնն իսթիւսալիւն թայիլին զօրնարագ զօրնարագընտան, չիւտի պու ու-

ազա, հաթըլաթըն հալաթ ուսուլ էհայիւնն իսթիւսալ վէ թաթիւրիւրն մէպուս տիւթ-զօրնարագ, տէօրթ միւլիւս խալըն պու մէ-լիւտէ վէքիւրի տաթ զօրնարագ: վէ պու մէ-լիւտէ միւսագըրէ վէ իչ զօրնարագ, գա-րար վէրիւնն իչէր, օ գատար խալըն պիւ-գաթ հուգուրիւն վէ իթիւրիւսալըն եաթը-մըն զօրնարագ լաղըմ կէլիւր: Պէյան պիր գալ միւլիւս էհայիւնն վուսուլ վէ իթիւսալըն գալմալըն, չէյլէ պիր մէմիւրտէն զօրնար-թարաթընտան վէքեալէթ իթմէք, տիւս-եաթէ էն պիւլիւք չէրէք վէ իթիւրիւսալ զ-տուղընտան, պու իսթիւրալ վէ միւսպահա-թըն գատար ու գըլմէթիւն մուսաթալա ի-տէրէք, ճիւմիւրիւր մէհաթի վէ ֆէվայիտի վաթան վէ մէմէքէթ խուսուսուտա, պէզ-լի մէսալ վէ զայրէթ իթմէնիւր, վէ միւս-քէրաթըն մէմիւս հաթըլմալըն իչ վէ մալիւ-մաթընըն չէր նէ իսէ, գաթան չէքիւմէյէրէք պէյան իչէմէնիւր, համիլէթ վէ ինսանի-նէթիւ միւլէրէթիւրիւր զիւմէթի տիր: Շիւ-տիլէ գատար զիւր ու պէյանն զօրնարագ, եա-նի վիւայէթին թէքիւրի կիւսիւնտէն պու ա-նէ տէկին, եաթըլըպ վէ մէյանտէ գօնու-լուպ, մատտէլէրի միւսմէլէն վէ մուխիսա-րէն թատաթ իտիւն տալիւ վէ տաթա, վէ վիւայէթին ուսուլ վէ գայիտէսի, վէ մու-գատտէմէ վէ նէթիւսի իզթիւրաթըն տա-գաթէն, իչէրուսինտէ տախի նէ եաթըլմագ լաղըմ կէլէճէք իսէ, զօրնարագ պալը վէ է-տաթըն զօրնարագ իտիւրի տախի պու մէմիւ-տէ պիւ միւսագըրէ Պապը տէվէթէ արգ զօրնարագ, իչինն գապուլ վէ թաթիւր պուսլարընտան հալա, եթիւ էլ պիրիլիւ-լէ, վէ ճիւմիւր իթիւրիւսալըն իճրա գըլը-նըն: Վէ ճէմի գէմանտէ ինսանը նէթիւսի մաթլուպէսինն իսալ իտէճէք թարիւր, նիւ-թի խալիսէ ինչ տէվալ վէ իզտաթ եթիւ օ-լուպ, հասալ էլ պէյանիւն վուգուի գաթըրի զօրնարագըն վէ խաթաթա տախի ճէնապը չագըն տալըն իսթիւսալիւն իթիւսալ զօրն-արագ:

ԻՎԱՆԸ ԲԵՍՄԻ

Կէլէնիւրտէ վուգու պուստան հարիւր քէ-պիրին, չօճա-Գալաթան Տիւան-Եօրնարագ-տար զօրնարագ արապարընն զիրաթ գատիւրիւրն միւսպէյին իճալ իտէն իւմ ու խալէրիւրի, մէմուրիւրի մարիլթէթիւն ար-ապար տալալըն եթիւրիւն իթա գըլընտըր միսիւր, պու քէրէ տախի Տիւան-Եօրնար-տան Գուլ-Գաթույա միւսթէլի զօրնարագ, պիւ ճիւմիւր արապարըն զ վէճիւ իւմ ու խա-պէրիւրի իթա զօրնարագընտան, պուստան իչին հաթիւտա իւլ կիւն իայիւն զօր-նուպ, բազար կիւնիւ Գուլ-Գաթույա Բաթ-րիլքանտէ գարչուսընտան պիւլիւք գալիւ-խանտէ, վէ սալը կիւնիւ Տիւան-Եօրնարագ-Քէօրիւրի Մէհէմէտ-Գալա ճալիլ չէրիլի գարչուսընտան գալիւլիւսանտէ, վէ բէն-չէմպի կիւնիւ Գատըրըգ-Իմանը մէյանըն-տա վագը գալիւլիւսանտէ մէմուրարըն պու-լուսարագ, իւմ ու խալէրիւրի տաղընտա-ճաղընտան արապար տալալընն իչպու կիւ-լէրտէ մահալի մէքըրէրէն կէլէրէք, մէ-մուրարընտան զիրա (արչըն) իւմ ու խալէր-

լերինի ախպ իստէճէք տիր . վէ պու թագսի-
մի իմուխապէր մատտէսինն, նիհայէթ իբի
հաթթիա գարֆընտա, արգասը ալընմագ լա-
զըմ կէլէճէկի կիպի, իմուխապէրլէրին ի-
թասը թարիսինտէն իթիպարէն օնպէշ կիւն
միւտտէթի թէճափուզ իթմէքսիզին արսա-
լարընըն մէսահէսինտէն (էօլլիւ) տօլայը,
պիր կէօնա չիւպէսի օլանլար, տէր հալ
էհլ ու էրպապընա էօլտիւրէրէք, հալլի չիւպ-
հէ իլէ իմուխապէրլէրին թէմիւրէն մէմուրու-
նա թէսլլիմ իթմէլէրի, վէ տէֆի չիւպէն ի-
տէմէտիքլէրի հալտէ, մէմուրլարընա վէ գօ-
միսիօնու ճանիպինէ միւրաճապթ իյլէմէլէրի
իճապը հալտէն օլմաղլէ, իլանը քէյֆիյէթէ
իպթիասը գըլընտը:

1282 զիւրիճճէ 2:

—Մըսըր վալիսի ֆէխամէթլու տէվ-
լէթլու բաշա հազրէթլէրինն տալիւրէ-
լէրի նազըրը սաատէթլու Հասան Բասիմ
բաշա հազրէթլէրինէ, իքինճի ըլլաթպէ-
տէն պիր գըթա Մէճիտիյէ նիշանը հիւ-
մայունու ինսան պուլլուրմուշ տուր:

—Լա թիւրքիյէ ապրիլ 17 թարիսլէ
կէլէն պիր թէլէկրաֆա նազարէն, Բըու-
սիւստան վիէննայա պիր թաթար կէլտի-
կի, Սվսթրիա մէքթուպլարընտան պիրի-
սինտէ կէօրիւմիւշ տիւր:

Ճէնկ օլաճաղընա ինանըլմագտա տըր:
Պօրսա, էվլէլի գարարսըզ պիր հալ-
տէ օլուպ, հալեսա տիւշմէքտէ տիր:

Վիէննանըն իլան քեաղըտը, Թիւնքի
կիւն սաըլմամըշ տըր:

Տիւնքի կիւն, Բուսիա իմբէրաթօրու-
նուէն էօմիւրէնէ գաստ օլունմուշ իստէ,
հէլէ պիր քէտէր օլմամըշ, վէ սահիպ
ճինայէթտէ թուլթուլմուշ տուր:

Սէն—Բէթըրսպուրկ 16 ապրիլ:
Եազ պաղչէսինտէն չըգարագ, իմբէ-
րաթօր սաաթ տէօրթտէ արապասընա
պինէր իքէն, էճնէպիտէն պիրիսինն,
իմբէրաթօր հազրէթլէրինէ պիր տապան-
ճա պօշալթտըղը կէօրիւմիւշ, վէ միւ-
շարիլէյ հազրէթլէրի քէտէրպիզ գուր-
թուլմուշ, վէ էհլի ճինայէթ թէվգըֆ
գըլընմըշ տըր:

—Մէտրիֆի ումուսիյէ նազըրը քէ-
մալ էֆէնտի հազրէթլէրի, մահէլլի մէ-
մուրիյէթլէրի օլան Պէլճիգայա քէօս-
թէնճէ թարիգըլլէ, պու կիւն ա-
զիմէթ իտէճէլլէրինտէն, սալը կիւնիւ
հուզուրի չէվքէթ մէվթուրի հազրէթի
Փատիշա հիյէ չըգմագ չէրէֆինէ մագհար
պուլլուրմուշ տըր:

—Նուպար բաշա հազրէթլէրինն,
Փարիստէ 1867 թարիսինտէ քիւշատ օ-
լունմագ սերկիի ումուսիյէ կէօնտէրի-
լէճէք օլան էմվալ ու էշեպէ նէգարէթ
իտէն գօմիսիօնա ըլլիս թայիին օլունտու-
ղու հալատիստէն տիր:

—Վիզանթիո նամ Բուլմա ղազէ-
թատա օղունան սուլի զաննա նազարէն,

Բուսիա իմբէրաթօրու էօմիւրէնէ գաստ
իտէն քէս պիր Էհլի իմիշ:

—Չարչէմպի հիւնիւ չըգարըլան Է-
վանթուս օղունտուղունա կէօրէ, իշլէ-
րինտէ վէքիլիարճը տախի պուլունտու-
ղու հալտէ, Ֆազըլ Մուսթաֆա բաշա
հազրէթլէրի աուսմարընտան պաղըլարը
թէվգըֆ գըլընմըշ, վէ վէքիլիարճըն իւ-
զէրինտէ վէ Եալսուտ տայիլէսինտէ պիր
թազըմ իմգասըզ թահրիարթ պուլուն-
մուշ տուր:

Պու խուսուս թէֆթիւշ վէ թէճէս-
սիւս օլունմագտա իմիշ:

—Սըրպիթան մագարըր հիւքիւմէթի
օլան Պէլկրատ չէհրինտէն, մարտ 23 թա-
րիլլէ ալընան խապէրէ կէօրէ, չէհրի
մէգպուրտա պազը հարէքէթլէր կէօրիւ-
լիւպ, մահը մէգպուրուն 25ին տէ սակէր
թալիմինէ պաշանըլմանընա էմր օլուն-
մուշ օլուպ, Գլատօլօտա Սըրպլար իլէ
Սամանը տակէրլէրի պէնինտէ, պազը
ուլլընսուզուզ գուհուրիլլէ, Սըրպլար-
տան պիրիսինն էօլտիւ կիւ տախի դագէ-
թա հալատիսինտէն տիր:

—Պաղտատան Եաղըլտըղընա կէօրէ,
սօն տէֆաքինտէն էվլէլ իսթանպուլտան
կիթմիշ օլան բօսթալարըն, Պաղտատա
իւշ սաաթ մէսաֆէտէ պուլունան Տէլի
Ապպաս նամ մահէլլտէ սոյուլտուղու, վէ
հիւքիւմէթի մահէլլէյէ թարաֆընտան
հայտուլարըն արգասընտան զապթիյէ-
լէր չըգարըլտըղը էվրագը հալատիստէ
օղունմուշ տուր:

—Մէմլէքէթէյն էհալիսինն, քէն-
տիլէրինէ պէյ ինթիսապ իթմէք իւզըն
հազըլնտա գուրա վիւրմէքտէ օլտուգլարը
Հօհէնզօլլէն ըրէնսի, քրէնս Եարըլըն պու-
կիւն Տէր սաատէթէ կէլէրէք Միսսիթի
լօգանթասընա ինէճէյի տախի հալատի-
սաթտան տըր:

—Լա թիւրքիտէ շու սօն հալատիս-
օղունմուշ տուր:

« Բուսիա թէպասընտան օլան քրէնս
Գօնսթանթին Մուրուզի, Պուղտանտա
իւրսըլարը պուլունմագը ճիհէթլէ, օրա-
տա իգամէթ իթմէք իւզըն, պունտան
ազվագըթ էվլէլ Եաշա կէլիպ, հիւքիւ-
մէթի մուվագգաթայա գարըն ֆէօստ
տէսթկեաճը հազըլլամագտա իտի: Հալ-
պու քի բօլիս թարաֆընտան մէրգուլուն
հէր հալ ու հարէքէթինն տիգգաթ օ-
լունմագտա օլտուղունտան, պիր սուրէթի
խաթըրսագանէտէ օլարագ, քէնտուսինէ,
պիր ֆէնալըղը մուճիպ օլմագըզ սուլի
զաննընտան իհթիւրագ իլլէտիկի թագ-
տիրտէ, պըրագըպ Եաշտան կիթմէթի
թէլլիֆ օլունմուշ իտի իստէ, մէրգուլ
թարաֆընտան տախի, աալա էօլլէ պիր
չէյ Եարամայաճաղը, չիւնքի, գայնը օլան
նիգօլա Բօնսթանս հազըլնտա իթիլգամ
իլլէտիկի բօլիթիգանըն իճրասընա չալըշ-

մայա մէճպուր պուլունտուղու, պէյան
իտիլմիշ իտի:

« Տիւն ախշամ, մէրգուլ Բօնսթանս
թարաֆընտան, աչըղտան աչըղա հէր
քէսին մէվգըրի իսթիլալէ տալլէթ օլուն-
տուղու կէօրիւմիւշ, վէ հիւքիւմէթի
մահէլլէյէ թարաֆընտան, շու հատի-
սէտէ Բուսիանըն տախի բարմաղը վար
տըր սուլի զաննընա սէպէպիյէթ վէրիւ-
մէմէսի նիյէթիլլէ, քրէնս Մուրուզինն
Եաշտան չըգարըլմասը Բուսիա գօնսթու-
սունա ըէճա օլունտուղուլա պէրապէր,
մէրգուլ ըրէնսին, պիր գաշ ճէմիյէթ ի-
չինտէ, չէհրի մէղպուրտա գանլար տէօ-
քիւլէճէյինն սարահէթէն սէօլլէմիշ օլ-
մասը տախի իֆատէ օլունմուշ իտի: Հալ-
պու քի գօնսթուտան հէնուզ պիր ճէվապ
ալընմագտան էվլէլ, միտրապօլիտին իգա-
մէթկեաճը նէգտինտէ պիր կիւրիւլտիւ-
տիւր գօրմաղա պաշտուրընտան, միտ-
րապօլիտ էֆէնտի քիլիսատէն չըգտըզտա,
էպիսէյի բուհանիյէսի արգասընտա օլ-
տուղու հալտէ, մէրգուլ կիւրիւլտիւ-
լիւ Եարմագտա օլան, վէ էճնէպի թա-
լիֆէսի, էլի պօշ կիւրուհու, խըմմէթ-
քեար, վէ ֆէսատապէրլէրին ուշագ թա-
գըմընտան իպպրէթ պուլունան քէսանըն
էօնիւնէ տիւշմիւշ տիւր: Եիկիրմի նէֆէր
գատար ժանտարմսը, էվլէլ էմիրտէ շու-
ուլլընսուզուղուն թաթլըլըպ տէֆի-
նէ չալըշմըշար իստէ, իւզէրլէրինէ հիւ-
ճուլմ օլունտուղունտան, կէրույէ չէքիւ-
մէյէ մէճպուր օլմուշար տըր: Պունուն
իւզէրինէ, սէրալ մէյտանը ճատտէսի աղ-
զընա իքի թապուր իլլատէ տակէրի ճէլպ
վէ վագ իտիլմիշ տիր:

« Էհլի ֆէսատ կիւրուհու, մէրգուլ
մէյտանէ կէլէրէք, աապիրի մէրգուլմէյի
կէօրտիւքտէ, մէրգուլման իւզէրինէ թաշ-
լար Եաղտըրմայա պաշալմըշար, վէ աապիր
տախի կիթտիքճէ օրգըլտըղընտան, գուլ-
վէթլէ գարըն գօյմայա մէճպուր օլմուշ
վէ գօրպա կիւրուհու տաղըլմըշ, վէ քէր-
բիսկոպոս իսաֆիֆճէ Եարալանմըշ օլտու-
ղու հալտէ, պիր մաղաղայա սագլանմըշ
իստէ, սօնրատան պուլունարագ թէվ-
գըֆ իտիլմիշ տիր:

« Պունտան ճիւզիճէ սօնրա, թէքրա-
րէն պիր կիւրիւլտիւ գօրմուշ իտէտէ,
հիշ պիր չէյ Եարամամըշ տըր: Վէլհա-
թըլ, սաաթ պիրտէ տօղըու, Բօնսթանսօ-
նուն խանէսի իլէ միտրապօլիտ իգամէթ-
կեաճը նէգտինտէ պիր իւշիւնճիւ կիւ-
րիւլտիւ տաշա վուզու պալմուշ տուր:
Գըշլատան կէլմէքտէ օլան իքի պէօլլէք
սիւարի տակէրի թաշա թուլթուլտուգ-
տան պաշգա, պու տէֆա գօրպալար
թարաֆընտան աթէլլէ տախի գարըն գօ-
նուլմայա ճիւրաթ օլունտուղունտան,
սիւվարիտէն պիրիսի տիւշիւպ էօլմիւշ, վէ
քէգալէք պիր չօգ աթլար թէլլէֆ օլ-
մուշար, վէ պաղըլար տախի Եարալան-

